

льд на свет. Якая свабода у мажнікім дэспатычным княстве? У ХVIII стагоддзі Віланд, Гётэ, у ХІХ – Гейне, Гофман. Далэй моцныя фігуры Томаса Манэ, Бракта... А агульныя абставіны: вельмі сур'езна, сумна, рэалістычна і адлюстроўваецца нямецкі педантны характар.

Вяртаюцца за межы нацыянальнага геніі... Шэкспір, Гётэ, Шьлер, Пушкін, Дастаеўскі... Але...каеды Шэкспіра адлюстроўваць яго час. Гэта ідзе ў жэртах грубаватых, народных, нават і праставатых. Акцерам трэба гэта мець на увазе, калі яны іграць камедыі Шэкспіра, ды і нашым рэжысерам.

Але гэта пра гумар, іронію. Трагедыя – яна стаіць адразу на агульначалавечым. Смерць, боль, страты, пакуты, дурныя эмоцыі і дурныя учынкі – усё гэта зразумела усім людзям. Таму мы так захапляемся Гамлетам, старажытнасцю, старымі трагедыямі: усё гэта ёсць і зараз, і ёсць усюды. Гумар можа быць і не зразумелы, але забойства добрага персанажа – усімі будзе успрымацца, як нешта балачкае і для нас...

Вывучэнне нацыянальных літаратур – гэта шлях, на якім няма месца няпрямлі, нацыяналізму, ксенафобіі, таму праз літаратурных герояў мы бачым чалавека без падзелу на коледу скуры, рэлігіі, звачалу і іншых індывідуальных адрозненняў. А, сутыкаючыся з жывымі людзьмі той ці іншай нацыі, мы можам, часам, сказаць, што вось гэта канкрэтна чалавек і дурны, і злосны, і проста нам не падабаецца, але праз літаратуру мы ведаем, што ва ўсякім народзе ёсць такія тыпы. А сам народ – іншы. Ён заўсёды заслугоўвае павагі і прызнання.

З ЛІТАРАТУРНЫХ УЗАЕМАДНОСІН В. БРУСАВА
З КЛАСІКАМ БЕЛАРУСКАЙ ПАЗЫІ Я. КУПАЛАЙ

Н. Р. Ільіна

Першая руская буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя абудзіла да актыўнага грамадска-палітычнага і культурнага жыцця народы усёй дзяржавы і Беларусі ў тым ліку.

Жаданне набывць свабодную літаратуру на роднай мове заха-

піла беларускіх дзеячоў, паэтаў і крытыкаў. Літаратура ў асобе Я. Купалы, Я. Коласа, Цеткі і М. Багдановіча заняла першае месца сярод усіх відаў і родаў нацыянальнага мастацтва. На маладня ўходзі новай беларускай літаратуры звярнулі ўвагу вучоння і паэты суседніх братніх народаў.

Першая сустрэча В. Брусава з Я. Купалай адбылася ў Вільні.

У сярэдзіне жніўня 1914 г. ваенны карэспандэнт "Русских ведомостей" В. Брусаў па дарозе на фронт затрымаўся ў Вільні. На той час Вільня з'яўлялася адным з буйных цэнтраў беларускага нацыянальнага руху і багацейшым радовішчам беларускай культуры.

У ёй знайшлі прытулак беларускія выдавецтвы, кнігарні, беларускі музычна-драматычны гурток, рэдакцыя беларускай газеты "Наша ніва".

17 жніўня Брусаў сустрэўся з Купалай у літоўскім клубе "Рута". Аб гэтым паведамляе жонка Купалы, Уладзіслава Францаўна, у сваіх успамінах. Паміж двума паэтамі завязалася цёплая дружба і перапіска. Апошняя на жаль знішчана пакарам.

У час першай сустрэчы Купала падарваў гошчу свай зборнік вершаў "Шляхам жшція" з цёплым надпісам: "Валерыю Яхалевічу Брусаву на добрую памятку першага апаткання ў Вільні ад вучня і паклонніка..." У гэтым аўтографі выказаны сімпатыі беларускага паэта да прызнанага майстра рускага верша. Тады ж Купала падарваў Брусаву экзэмпляр свай драматычнай паэмы "Адвечная песня", паэму "Сон на кургане". Брусаў адабраў да пераклада вершы "У ночным царстве", "Адвiтанне", "На купалле", "Як у лесе зацвіталі" (яны былі надрукаваны ў віленскай газеце).

Працуючы над перакладамі Брусаў раўняў з аўтарам. Купала ахвотна дапамагаў яму, растлумічваў сэнс асобных слоў, выразаў. Брусаў удумліва падшоў да перакладаў - з жаданнем захаваць отылева-інтанацыйныя асаблівасці купалаўскіх вершаў. Ён імкнуўся да максімальнага набліжэння да арыгінала. Перакладчык заставаўся дакладным у перадачы вобразнай сістэмы, усёй купалаўскай паэтыкі.

Перакладчык захаваў першаходную абаяльнасць купалаўскіх вершаў, пазбягаў механічнага перацясення радкоў арыгінала ў сістэму іншай мовы.

Праца над перакладамі дазволіла Брусаву бліжэй пазнаёміцца з малодшай беларускай паэзіяй, ацаніць яе каданне увайсці ў

пантэон сучаснага мастацтва.

Творы Купалы вызначаліся арыгінальнасцю мастацкіх рашэнняў, у асобных выпадках яны па стылю былі блізкімі да брусаўскай манеры. Пры перакладзе Брусаў настойліва дабіваюся сучучнасці з арыгіналам. З фондаў літаратурнага музея Янкі Купалы можна прывесці прыклад пошукаў патрэбнага слова. Вось астрафа з верша "У ночным царстве", якая неаднаразова перапрацоўвалася.

Глядзім у чарнавік:

И в грудь, что сдавлена...

В грудях, что сдавлены...

В груди, подавленной изменой...

В грудях, задавленных изменой...

Сустракаюцца ў брусаўскіх перакладах знарок пакінутыя беларусізмы (хаты, верасы і інш.), беларускія формы слоў (калоосі, колыхаліся, обняліся і інш.). Выкарыстанне гэтых слоў і форм не заўсёды апраўданае, каця карыстаюцца імі перакладчык, каб захаваць аўтарскі стыль.

Увага Брусава многа значыла для Купалы. Славуці рускі пісьменнік прызнаў яго талент, пацвердзіў каштоўнасць яго паэтычных твораў. У сваю чаргу Брусаў таксама з задавальненнем успамінаў песняра братняга народа, гутаркі з ім. Пры выпадках дзяліўся са знаёмымі літаратарамі думкамі пра беларускую паэзію.

ПАЭТЫКА ВЫРАЗНЫХ СРОДКАЎ У ТВОРЧАСЦІ МАЛАДЫХ БЕЛАРУСКІХ КАМПАзіТАРАЎ

Н.М.Хадзінокая

Вывучэнне творчасці маладых беларускіх кампазітараў неабходна для вывяслення перспектывы развіцця беларускай музычнай творчасці: менавіта гэта пакаленне вызначыць "твар" беларускай музыкі ў бліжэйшыя дзесяцігоддзі. Адзначым некаторыя асаблівасці выкарыстання выразных сродкаў, асаблівасці, якія складаюць стыльвы абрыс пакалення.

І. Адбор жанраў. Пры агульным невялікім захвапленні жанрам оперы і балета намяцілася тэндэнцыя адрэджэння жанру зылкай оперы на нацыянальны гістарычны сюжэт. (В.Солтан "Дзікае пая-